

Rukoväť kultúrnej politiky

Via Cultura; Inštitút pre kultúrnu politiku

Október 2014

Úvod

V súvislosti s hodnotením financovania kultúry z verejných zdrojov narážame v IKP na problém, že nie sme schopní podrobnejšie rozlíšiť, kam plynú prostriedky zo štátneho rozpočtu. Neexistujú relevantné štatistiky, akým percentom prispievajú tzv. sponzori na rozvoj a prezentáciu kultúry. Takzvaní sponzori, pretože nemáme zákon o sponzorstve ani definíciu mecenášstva. Identifikovať, koľko percent z asignácie daní je skutočne použitých na podporu živej kultúry, je stále nemožné. Cez to všetko považujeme za zaujímavé, aby sme sa bližšie zaujímali o toky financií v kultúrnom sektore a prispeli tak k zrealneniu čísel a argumentov o tom, ako a ako efektívne podporujeme slovenskú kultúru.

Zatiaľ sme si na Slovensku nezvykli ani na proces evaluácie jednotlivých krokov kultúrnej politiky. Netušíme, v akom percentuálnom podiele sú financie využívané na podporu živej modernej kultúry a nakoľko len na udržiavanie chodu inštitúcií, ktoré slúžia kultúre, či len okrajovo súvisiace činnosti. Síce vieme relatívne presne, koľko alokuje štát a jeho sponzori na ochranu kultúrneho dedičstva, ale nevieme, nakoľko efektívne toto dedičstvo spravujeme a či ho dokážeme odovzdať budúcim generáciám. Keďže nepoznáme ani pomer medzi finančnou podporou súčasnej modernej a tradičnej kultúry, nedokážeme odhadnúť, nakoľko sa kultúrne vyvíjame a čo z našej kultúry zanecháme pre budúcnosť. Aj preto vznikajú odôvodnené pochybnosti o účelnom vynakladaní verejných zdrojov štátu a samospráv na kultúru a dokonca sa kultúra, ako jeden z najdôležitejších predpokladov civilizačného rozvoja, stráca v rebríčku priorít slovenskej spoločnosti.

IKP sa preto podujíma na základe dostupných údajov určiť aspoň približný pomer medzi financovaním živej modernej kultúry a udržiavacími nákladmi kultúrnych inštitúcií, tradičných aktivít a ochrane kultúrneho dedičstva a bude iniciovať verejnú diskusiu o tomto pomere z pozície historicky prvého mimovládneho think-tanku pre kultúrnu politiku. Cítíme to ako povinnosť voči kultúrnemu sektoru a voči slovenskej kultúre. Kultúre, ktorá bez nároku na štátom pripravenú tranzíciu a vo vedomí neustále klesajúceho percentuálneho podielu financovania kultúry k HDP, ako prvá prekonala následky 40-ročnej izolácie v prostredí európskej kultúry.

Hypotéza a zdôvodnenie

IKP predpokladá, že súčasné financovanie živej modernej kultúry predstavuje len zlomok zo všetkých nákladov, ktoré sú uvádzané pod rozpočtovou kapitolou Kultúra v ministerstve kultúry a v rozpočtoch samospráv. Domnievame sa, že táto suma sa pohybuje v rozmedzí 5 až 10 percent.

Zvyšných 90 % predstavujú financie na udržiavanie prevádzky kultúrnych inštitúcií, zamestnanosti, na údržbu a opravy budov a zariadení, reštaurovanie kultúrneho dedičstva a časť vykazovanú v kolónke kultúra, ktorá je však len spôsobom trávenia voľného času, ktorý nemá veľa spoločného s kultúrou.

IKP nemá v úmysle spochybňovať účelnosť kultúrnych inštitúcií alebo zachraňovania kultúrneho dedičstva, ale rozpor medzi réžiou kultúry a tvorbou nových moderných kultúrnych hodnôt, ktoré zanecháme budúcim generáciám ako dôkaz našej existencie, je mimo akékoľvek porovnanie s rozpočtami čo i len susedných krajín. Ako keby sme ľadovec otočili naopak - nad hladinou vidíme obrovskú kryhu plnú výčnelkov a tmavých zákutí, a špička, ktorá by mala svietiť ako maják modernej kultúry, je hlboko pod hladinou. Proti všetkým fyzikálnym zákonom dynamiky.

Zámer a ciele

Zámerom prvej časti *Rukoväti kultúrnej politiky* je po prvýkrát v histórii priblížiť odbornej i širokej verejnosti problematiku pomeru, efektívnosti a účelnosti častí vynaložených finančných prostriedkov v kultúre. Práca IKP môže byť prínosom pre všetky subjekty financujúce kultúru - štát, samosprávy, "mecenášov", zákonodarcov, občanov. Zároveň môžeme našou prácou pomôcť manažérom a pracovníkom v kultúrnych inštitúciách pri ich úsilí vyhodnotiť účelnosť svojich rozhodnutí v oblasti plánovania v kultúre. Predpokladáme, že naša práca otvorí priestor pre veľmi potrebnú diskusiu na túto tému na Slovensku.

Cieľmi prvej časti Rukoväti kultúrnej politiky sú:

- zhromaždenie všetkých relevantných informácií o objeme a štruktúre financií do kultúry,
- definovanie troch podmnožín celkového objemu financií,
- zhodnotenie pomeru jednotlivých podmnožín,
- formulovanie čiastkových záverov o efektivite financovania živej modernej kultúry,
- iniciovanie verejnej diskusie vo forme konferencie,
- zapracovanie relevantných pripomienok do Rukoväti,
- publikovanie prvej časti Rukoväti na webovej stránke IKP (www.ikp.sk).

Metódy

Metodika, použitá pri príprave prvej časti Rukoväti, vychádza z rozdelenia celkového objemu financií na kultúru na tri základné časti z hľadiska nášho cieľa, ktorým je vymedzenie sumy financií, určených súčasnej živej modernej kultúre, definovanej podľa nasledujúcich kritérií:

- ❖ kreativita, podpora kreatívneho myslenia,
- ❖ celospektrálny generačný vplyv, orientácia na spoločnosť, nie na uzavretú komunitu,
- ❖ prepojenosť s medzinárodným prostredím,
- ❖ zvýšená miera aktívnej osobnej participácie a angažovanosti.

Z celkového objemu financií na kultúru, vzhľadom na náš cieľ, vylúčime aktivity, ktoré sú v vedené v kolónke "Kultúra", ale súvisia so spôsobom trávenia voľného času a životným štýlom.

1. Zábavy, diskotéky, folklórne festivaly, detské besiedky, bežné aktivity umeleckých škôl.
2. Príležitostné kultúrne podujatia, tzn. oslavy, jarmoky, konkurzy, súťaže.
3. Kultúrne činnosti podnikateľských a zamestnávateľských organizácií.
4. Výdavky štátneho rozpočtu pre cirkvi.

V ďalšom kroku identifikujeme druhú časť financií, ktorá zahŕňa nasledujúce položky:

1. Prevádzkové a mzdové náklady v kultúrnych inštitúciách a ostatné položky na ich činnosť.
2. Ochrana a údržba kultúrnych pamiatok a turistických zaujímavostí.
3. Podporné činnosti súvisiace s výrobou filmov, videozáznamov, vydavateľskými aktivitami.
4. Finančné náklady na činnosť múzeí, knižníc a archívov.

Výsledkom týchto dvoch krokov je existencia dvoch častí:

1. neidentifikovateľné výdaje,
2. objem financií, nami definovaných ako "dreň" finančnej podpory živej modernej kultúry

Túto cieľovú časť sa snažíme spresniť v zmysle týchto kvalitatívnych kritérií:

1. ireverzibilita - nezvratnosť kultúrneho vplyvu, vylúčenie krátkodobých módných výstrelkov,
2. originalita a svojráznosť v zmysle nadväzovania na slovenské kultúrne tradície,
3. možnosť kultúrneho exportu do priestoru európskej kultúry.

Výsledkom všetkých týchto krokov v analýze štatistických údajov a pri zohľadnení štatistickej odchýlky vzhľadom na nepresnosť vykazovania finančných údajov pod kolónkou kultúra, je suma financií na podporu najväčšieho potenciálu slovenskej kultúry.

“Dreň”, ktorá prepája tvorivých ľudí a témy, vytvára príležitosť pre zrod kultúrnych lídrov, umožňuje umeleckým osobnostiam vynoriť sa z provinčného priemeru a prináša tzv. efekt preliatia (*spillover effect*), t.j. pre najvyššiu mieru pozitívneho pôsobenia kultúrneho sektora na ďalšie spoločenské oblasti a priemyselné odvetvia. Je to nami identifikovateľná “dreň”, ktorá má veľký vplyv na proces inovácie a rozvoj kreativity.

Dostupné údaje a prvotná analýza

- *Výročné správy/správy o činnosti (inštitúcií), záverečné účty*

Keďže sme nemohli skúmať všetky rozpočty, čiastkové zistenia sme získavali z analýzy týchto rozpočtov:

- **Ministerstvo kultúry**
- **3 kultúrne inštitúcie (Slovenské národné divadlo, Slovenská národná galéria, Slovenská národná knižnica)**
- **3 samosprávne kraje - Nitriansky, Žilinský, Prešovský**
- **5 vybraných miest (Martin, Poprad, Banská Bystrica, Rožňava, Prešov)**

Uvedené zdroje obsahujú základné druhové delenie výdavkov na kapitálové a bežné, identifikovateľné údaje o nákladoch na mzdy a jednotlivé aktivity ako tovary a služby, akvizícia, údržba a podobne. Čo sa týka správ o činnosti a záverečných účtov, organizácie vykazujú rozpočty nejednotne, s využitím rôznej terminológie (účtovnícka klasifikácia premiešaná s voľným pomenovaním nákladov). Najväčším problémom je priveľmi všeobecné označenie skupín nákladov. Naratívne časti týchto dokumentov majú rôznu úroveň detailnosti a rozsahu vykazovaných údajov, čo komplikuje vzájomne porovnávanie. Dokumenty záverečných účtov totiž nemajú jednotnú štruktúru. Napríklad Prešovský samosprávny kraj a Nitriansky samosprávny kraj vykazujú náklady za kultúrne organizácie súhrnne a podľa typov nákladov, pričom na vyššej úrovni je možné rozlíšiť mzdy, odvody, tovary a služby, kým ŽSK takto konsolidované údaje neobsahuje, ale je ich možné vyhľadať v jednotlivých správach o činnosti príspevkových organizácií, v prípade NSK zas podľa typu organizácií ako sú divadlá, knižnice, múzeá atď). Mestá vo všeobecnosti vykazujú náklady na naše účely nedostatočne detailne a

špecificky, najčastejšie súhrnne ako kultúrne podujatia alebo konkrétne projekty. Z perspektívy analýzy takýchto dokumentov bolo možné získať náhľady na výšku jednotlivých skupín. Napríklad sa ukázalo, že mestá dávajú väčšinu výdavkov na marginálne účely, kým samosprávne kraje na bežné udržiavacie účely.

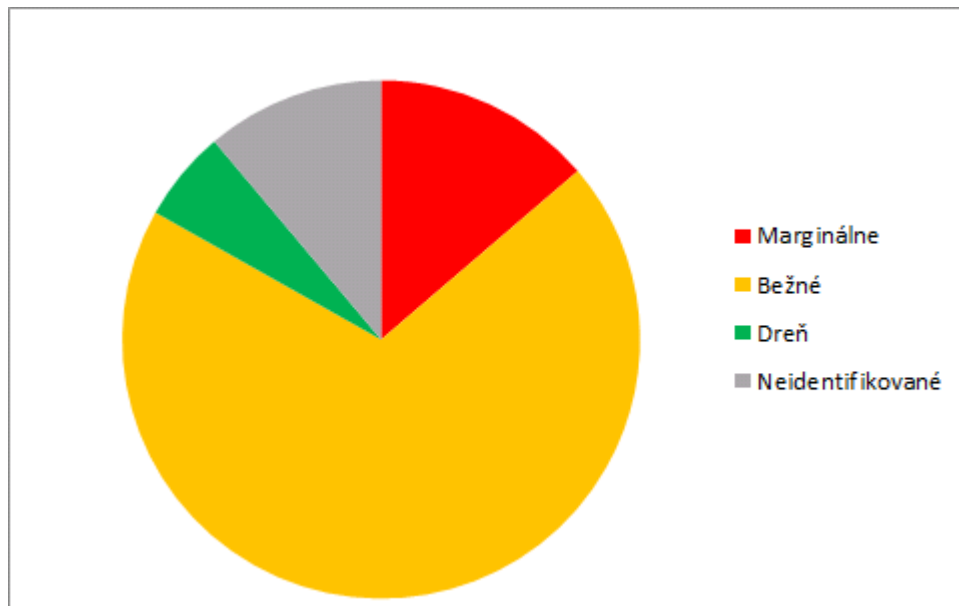
- *Štatistické výkazy kultúrnych inštitúcií a súhrnné štatistické prehľady MK SR*

Štandardizovaný formulár na štatistické zisťovanie KULT obsahuje len rámcové sumy na uvedené položky, ktoré sú na účely Rukoväte použiteľné len čiastočne.

Potvrdzuje to zistenie IKP, že Slovenská republika neposkytuje dostatočne komplexné štatistiky pre hodnotenie financovania našej kultúry na európskej úrovni. Napríklad naši susedia poskytujú pomerne obširné štatistiky v oblasti kultúry do databáz Eurostatu. Okrem toho nachádzame ďalšie údaje v štatistikách UNESCO a štatistikách pracovnej skupiny Compendium. Bežne využívajú interné systémy národných účtov pri tvorbe tzv. satelitných účtov pre kultúru, či výpočet multiplikačných efektov na národnej a v súčasnosti už i regionálnej úrovni. Zistenia sú publikované vo forme štúdií a prezentované na medzinárodných konferenciách. Toto všetko Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky nerobí v náležitom rozsahu a porovnateľnej kvalite. Napriek tomu v porovnaní s výročnými správami a záverečnými účtami inštitúcií, miest a samospráv, tieto štatistiky poskytujú lepšiu možnosť identifikácie "drene", nakoľko obsahujú konkrétne položky ako akvizícia, mzdy a podobne.

Veľkým problémom dôkladnejšej analýzy sa ukazuje byť určitá časť nákladov, ktoré sú vykazované spôsobom umožňujúcim rafinovane skryť časť financií pred štatistikmi. IKP predpokladá, že subjekty si týmto spôsobom riešia finančné problémy nesúvisiace s kultúrou a nedôslednosť predpisov a nejednotnosť položiek im to dovoľuje. Ministerstvo kultúry SR sa svojím nezaujmom o precizovanie štatistického vykazovania zaraďuje medzi falšovateľov štatistík, pričom ide približne o 11 % celkového rozpočtu na kultúru SR, teda percentuálne viac, než na súčasnú živú modernú kultúru.

Čiastkové závery o efektívite financovania živej modernej kultúry

Graf 1 - Rozdelenie nákladov podľa štatistík s nešpecifikovanou časťou (priemer za obdobie 2009-2012)

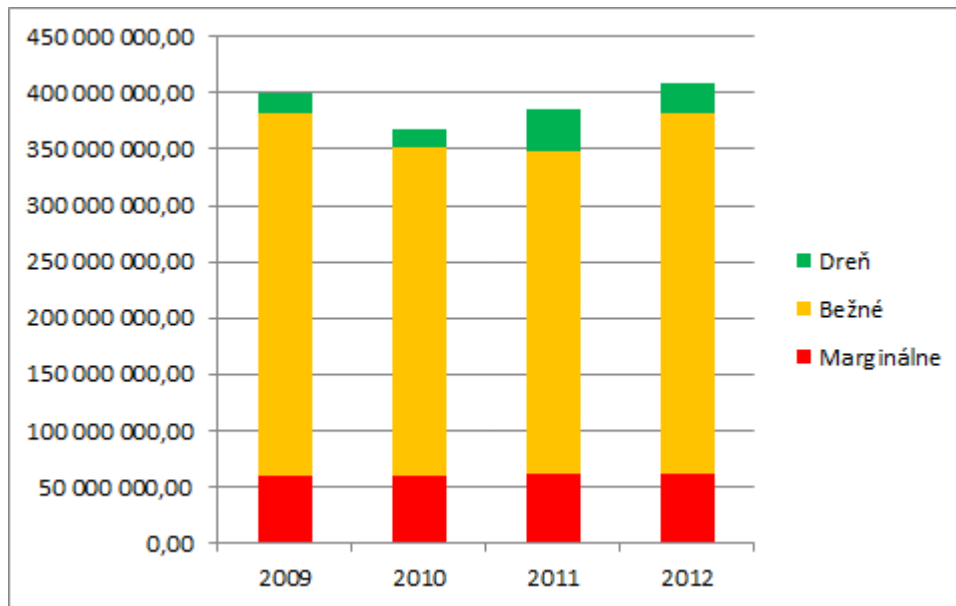
Prvotná analýza financií v skratke

13,73 % hry (pódiá, masová kultúra, omše)

69,42 % chlieb (platy, teplo, svetlo, priestor)

5,7 % dreň (to, čo po našich generáciách zostane. Čím prispievame do európskej kultúry, naša tvorivosť)

11,15 % neidentifikované

Graf 2 - Rozdelenie nákladov v rokoch 2009 - 2012

Interpretácia výsledkov

Z analýzy štatistík dostupných za roky 2009 až 2012 vychádza, že na oblasť kultúry išlo ročne priemerne **440 miliónov €** z verejných zdrojov, vrátane výdavkov na verejnoprávne médiá. Ide o kvalifikovaný odhad, ku ktorému sme dospeli dvoma spôsobmi - jednak na základe štatistík MK SR ako úhrnných štatistík, ako aj na základe výpočtu pomeru medzi štátnym rozpočtom a obcami (VÚC), ktorý je aj podľa Novotného (2012) zhruba vyvážený, t.j. asi 1:1, ak nezohľadňujeme osobitnú položku verejnoprávnych médií.

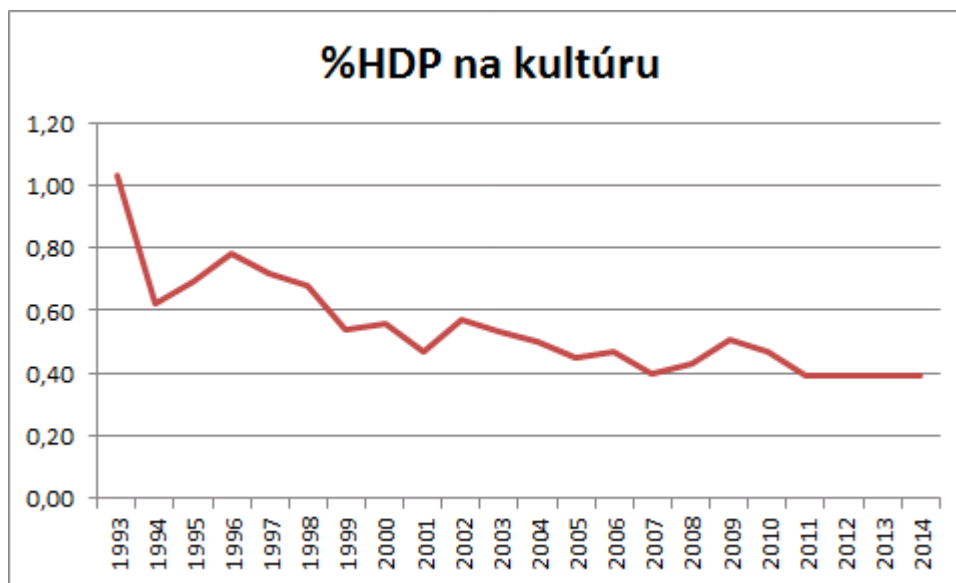
V najširšej podmnožine, ktorú sme pre potreby projektu nazvali marginálnou - teda na to, čo IKP považuje za trávenie voľného času, sme identifikovali ročné výdavky vyše **60,3 milióna € (13,73 %)**. Na činnosť cirkví je z toho vyčlenených vyše **35 miliónov € (cca 8 %)**. Táto časť financií predstavuje najväčšiu deformáciu verejného rozpočtu na kultúru, nakoľko je veľmi ťažké, dokonca nemožné, odlíšiť moderne chápané kultúrne aktivity od vzdelávacích, pastoračných a udržiavacích.

Najväčší objem je vyčlenený na zabezpečenie **zamestnanosti** v kultúre, na **prevádzku, údržbu inštitúcií**, poplatky a **ochranu kultúrneho dedičstva** a predstavuje priemerne približne **305,4 milióna € (cca 69,42 %)**.

Dreň, teda cieľ nášho záujmu - priama podpora živej modernej kultúry - tvorí maximálne **24,8 milióna eur (5,70 %)**. **Mohli by sme teda konštatovať, že je možné potvrdiť našu základnú hypotézu.** Ale situácia je zložitejšia. Ešte aj toto číslo môže byť deformované skrytými nákladmi. To znamená, že napríklad v rámci kapitálových výdavkov môžu byť uvádzané kompletne projekty, vrátane stavebných úprav, osobných nákladov, spotrebných tovarov a podobne, ktoré sme sa snažili vylúčiť vzhľadom na ciele nášho projektu. V konečnom dôsledku môže byť toto číslo aj vyššie, nakoľko nie sme schopní ident

Číslo 5,70 % je fatálne a oprávňovalo by nás k tým najpesimistickejším úvahám. Práve preto sme povinní upozorniť, že okrem verejných výdavkov na kultúru, ktoré sme sledovali na základe štatistík, je slovenská kultúra podporovaná aj zo súkromných zdrojov. V ďalšej časti Rukoväti kultúrnej politiky sa bude IKP snažiť identifikovať tieto financie a ich podiel na rozvoji súčasnej modernej kultúry. Predpokladáme, že narazíme na tie isté problémy v štatistickom vykazovaní, aké sme identifikovali pri verejných financiách pre kultúru.

Rok 2011 sa podľa všetkých grafov javí ako výnimočný, ale podľa našej analýzy ide o kapitálové výdavky na rekonštrukciu budovy Reduty v Bratislave, sídla Slovenskej filharmónie. Aj táto skutočnosť je dostatočnou výzvou na to, aby Ministerstvo kultúry presnejšie špecifikovalo štatistické údaje. Je naozaj na uváženie, že jedna investičná akcia natoľko zmení pomery financovania. Môže to znamenať len dve veci: rozpočet na kultúru je pod možnosťami Slovenskej republiky, alebo Slovenská republika zriedka vytvára investovaním do kultúry nové priestory pre súčasnú živú kultúru.

Graf 3 - Postavenie financovania kultúry vzhľadom na štátny rozpočet

Podľa Novotného (2012) od roku 1993 do roku 2010 celkový objem financií na kultúru (štátny rozpočet a samosprávy) narástol o 2,67-násobok, pričom pri pohľade na vývoj verejného financovania kultúry v priebehu dvoch desaťročí, vyjadreného ako percentuálny podiel výdavkov na kultúru na hrubom domácom produkte (HDP), je zrejmé, že Slovenská republika dáva na kultúru v porovnaní s inými oblasťami čoraz menej prostriedkov (t.j. v súčasnosti 0,39% HDP). Je to asi dva a pol násobne menej, ako je minimálny želaný cieľový stav (1 %), aj v porovnaní s európskym priemerom. Pri prepočítaní na percento HDP tvoria výdavky na dreň kultúrnych aktivít číslo vo výške **0,029 % HDP**.

Po prepočítaní na počet ekonomicky činných obyvateľov (2,7 milióna) Slovenskej republiky je možné skonštatovať, že štatisticky každý z nich prispieva na kultúru **163 eur ročne**, z toho ale na živú modernú kultúru len sumou asi **9,30 eur**. Tieto čísla môžeme chápať tak, že len 9,30 eur je **investícia** jednotlivca do budúcnosti, pričom zvyšných **153,70 eur** sú len čistou **každodennou spotrebou**.

Závery IKP

Pri snahe zistiť účelnosť vynakladania verejných zdrojov v kultúre považujeme naše závery za predbežné a nenárokujeme si výlučnosť v ich interpretácii. Sme však presvedčení, že sú dobrým východiskom pre mimoriadne potrebnú diskusiu nielen na pôde Ministerstva kultúry SR, ale aj v samosprávach a medzi kultúrnou verejnosťou.

Náš pioniersky pokus o analýzu naznačuje, že možno potvrdiť hypotézu IKP o neceljej desatine z celkových verejných rozpočtov, deklarovaných ako podpora kultúry, na podporu živej modernej kultúry.

Ako vedľajší produkt analýzy nám vyplynulo, že pod krytím výdavkov na kultúru ako šľachetným a nespochybniteľným činom, sa skrývajú nepriznané a neidentifikovateľné zdroje na štandardné financovanie kultúry.

Potvrdil sa nám aj predpoklad, že vyše polovica z celkových nákladov slúži len na samotné udržiavanie chodu stávajúceho kultúrneho sektora a zamestnanosť v ňom. A pritom platová úroveň zamestnancov v kultúre je o **88 eur** pod priemernou mzdou v hospodárstve SR. Aj keď kultúru nepovažujeme za odvetvie, ktoré možno porovnať s činnosťou firiem na trhu, pokiaľ by takýto pomer panoval v týchto segmentoch, zastavil by sa akýkoľvek ich rozvoj a modernizácia. Nevylučujeme, že takáto nepriaznivá situácia je výsledkom toho, že kultúrny sektor a jeho inštitúcie neprešli od roku 1993 zásadným procesom reformy a v niektorých oblastiach kultúrneho sektora stále prevláda staré centralistické riadenie. Narušenie týchto stereotypov myslenia a organizácie je preto výzvou pre všetky zúčastnené strany v oblasti kultúry. Aj keď po 20 rokoch, ktoré znamenali priam zacementovanie existujúcich štruktúr, bude každý inovátor v kultúre potrebovať pneumatické kladivo na ich rozrušenie. Zároveň bez toho, aby si bol istý podporou umelcov a kultúrnej verejnosti. Je to zarážajúce o to viac, že práve oni boli medzi prvými, ktorí sa nebáli v roku 1989 vyjsť na námestia.

Dôležitou úlohou Ministerstva kultúry SR je zjednotiť a spresniť štatistiky, aby lepšia sledovateľnosť typov výdavkov na kultúru vytvorila predpoklady, aby sme mohli diskutovať o možnostiach vytvorenia teoreticky ideálneho modelu financovania kultúry, t.j. stanovenie percentuálnych limitov pri tvorbe rozpočtov inštitúcií a projektov. Pokiaľ dnešný model predstavuje po zahrnutí neidentifikovanej časti odhadovaný podiel **dreň : bežné : marginálne 6 : 78 : 16**, ideálny teoretický pomer by bol **25 : 55 : 20**. Ak by sme vychádzali z tohto teoretického modelu, v súčasných podmienkach by takéto prerozdelenie znamenalo zvýšenie výdavkov na dreňové činnosti na štvornásobok, cca **100 miliónov eur**. Vzhľadom na výšku rozpočtov na sociálnu a zdravotnú politiku alebo predvolebné politické balíčky v sumách nad

200 miliónov eur je 75 miliónov podľa IKP smiešna suma, ale jej dopad na rozvoj súčasnej modernej kultúry by bol raketový. Každé euro dodatočne vložené do sektora kultúry vyvolá v ekonomike novú produkciu statkov, či služieb vo výške až 2,6 eura, v závislosti od hraničného sklonu k spotrebe (Oslancová, 2014).

Zároveň by bolo možné vypočítať, pri každoročnej snahe očistiť rozpočty od marginálnych výdavkov a zefektívniť správu inštitúcií, percentuálny podiel, ktorým by sme mali začať meniť súčasný nepriaznivý stav. Taktiež to umožní spresniť argumentáciu voči tvorcom štátneho rozpočtu v snahe zvýšiť základný podiel financovania kultúry v pomere k HDP.

Záverečné odporúčania

1. IKP upozorňuje, že kultúrny sektor Slovenskej republiky neprešiel zásadnými zmenami, preto nevyužíva kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele v štatistikách, akokoľvek nedostatočných. Len tlak z kultúrnej obce na vládu SR, Ministerstvo kultúry SR a Štatistický úrad SR môže viesť k tomu, aby sme konečne mali k dispozícii kvalitné a diferencované štatistické údaje o kultúre.
2. IKP je presvedčený, že Ministerstvo kultúry SR sa musí snažiť zhromažďovať a vykazovať len skutočnú efektívnosť a konkrétne prínosy financovania kultúry a jasne vylúčiť marginálne a oddeliť bežné výdavky od výdavkov na modernú živú kultúru. Jedine týmto spôsobom je možné zabrániť, aby sa kultúrna politika aj naďalej tvorila intuitívne a infantilne.
3. IKP odporúča Ministerstvu kultúry SR využiť spomínané údaje, ku ktorým sme dospeli, a vytvoriť tlak na samosprávy a kultúrne inštitúcie, aby spresnili účel použitia finančných prostriedkov.
4. IKP ponúka všetkým zainteresovaným, aby použili naše zistenia a pomohli tým ovplyvniť tvorbu štátneho rozpočtu so zameraním sa na rezort kultúry.
5. IKP svoju prvotnú analýzu podrobí kritike na verejne prístupnej konferencii, aby sme zistili spätnú väzbu odbornej a kultúrnej verejnosti na naše zistenia a zapracovali pripomienky.

Príloha - príklady rozpočtov

Samosprávne kraje

V sledovaných rozpočtoch samosprávnych krajoch z roku 2012 boli najľahšie identifikovateľné náklady v skupine bežných nákladov, z ktorých sme sledovali vzhľadom na možnosť vzájomného porovnania mzdy a odvody, energie, údržby a opravy. Zamerali sme sa na Prešovský, Žilinský a Nitriansky kraj. Zistili sme vysoký podiel bežných výdavkov, v priemere **69 %**.

Napr. v roku 2012 bol rozpočet Turčianskeho kultúrneho strediska v Martine cca 84 000 €, pričom podľa odhadu štatutára bolo na *dreňové* aktivity vyčlenených cca 3 000 €, t.j. cca **3,6 %**. Oveľa vyšší podiel dreňových aktivít (vyššie **32 %**) je pozorovateľný v prípade Oravského kultúrneho strediska v Dolnom Kubíne, najmä vďaka početným projektom cezhraničnej spolupráce a s nimi súvisiacej prezentácie domácej kultúry v zahraničí. Ide v podstate o aktivity (kultúrne podujatia), ktoré by sme normálne zaradili medzi marginálne, avšak vďaka cezhraničnému presahu tvoria z nášho pohľadu dreň.

Institut Adama Mickiewicza (PL)

Poľským štátom financovaný inštitút v roku 2012 pracoval s rozpočtom 40 mil. PLN (9,6 mil EUR), z ktorého bolo **73 % vyčlenených na realizáciu programov**, najmä na priamu podporu živej kultúry a prezentáciu poľskej kultúry v zahraničí. 1,3 % financií bolo vyčlenených na prevádzkovanie kultúrneho kontaktného bodu, ďalších 25,7 % išlo na iné presnejšie nešpecifikované výdavky.

Slovenská národná galéria

Táto inštitúcia bola vybratá na základe kritéria viditeľnosti v zahraničí a potenciálu pre vytváranie priestoru pre najmodernejšie trendy v kultúre. Pri bližšej analýze výročnej správy z roku 2012 nebolo možné identifikovať výdavky vhodné na zaradenie medzi marginálne. **32,12 %** prostriedkov bola vynaložená na strednú množinu výdavkov (mzdy, údržba, poplatky atď). Na "dreň" t.j. nákup diel a prezentáciu v zahraničí, bolo vyčlenených cca **1,5 %** prostriedkov a 0,07 % na prezentáciu v zahraničí.

Slovenské národné divadlo

Na mzdy a náklady bolo vynaložených v roku 2012 cca **64 %** prostriedkov, na prezentáciu v zahraničí 0,57%, ostatné náklady nie sú špecificky identifikovateľné.

Slovenská národná knižnica

Rozpočet SNK v roku 2012 bol očistený od zálohovej platby na realizáciu projektu zo Štrukturálnych fondov EÚ. Na mzdy a réžiu (stredná skupina) išlo **93,2 %**, na kapitálové výdavky zvyšných **6,8 %**. Vo výročnej správe je uvedených niekoľko rozpočtových opatrení, v rámci ktorých boli na naše účely identifikovateľné akvizícia novej literatúry (**1,8 %**) a kultúrne aktivity v zahraničí (**0,3 %**) ako dreňové aktivity.

Rozpočet MK SR (2012)

Rozpočet vo výške vyše 208 miliónov eur (181,3 miliónov eur plus Štrukturálne fondy) zahŕňa všetky granty a rozpočty inštitúcií, ktorých detailnejšie rozdelenie na jednotlivé skupiny nákladov podľa Rukoväte je možné na základe individuálnych rozpočtov, resp. vybraných vzoriek. Z celkového objemu je však možné rozlíšiť náklady na zamestnancov ministerstva (**4,1 %**) a celkový objem pre všetky cirkvi na Slovensku (**18 %**). Na prezentáciu slovenskej kultúry v zahraničí zo strany MK SR bolo vynaložených cca **0,2 %**.

Mestá

V prípade miest sú identifikovateľné najmä marginálne položky. Bežné náklady sú ťažko identifikovateľné (ako mzdy a pod.), keďže mestá financujú v oblasti kultúry zvyčajne podujatia a služby a nie priamo vyčlenených zamestnancov. Zistili sme, že mestá dávajú väčšinu až celé svoje kultúrne rozpočty na "hry". Nami definovanú "dreň" sa nám ani v jednom prípade nepodarilo spoľahlivo identifikovať.

Banská Bystrica - **67,8 %** marginálne (masové podujatia, trhy, prevádzka PKO, workshopy, **27,6%** bežné - grantová schéma, ochrana pamiatok)

Rožňava, Poprad - **100 %** marginálne *kultúrne podujatia, kultúrny dom*

Prešov - **75,9 %** marginálne (konkurzy a súťaže), zvyšok neidentifikovaný

Martin - **33 %** marginálne (masové podujatia, trhy), **51 %** bežné - údržba pamiatok (mimoriadna dotácia MK SR)

Zdroje

Ministersvo kultúry Slovenskej republiky: Štatistika kultúry, 2014. Dostupné na internete:
[Štatistika kultúry SR, Ministerstvo kultúry SR](#) (roky 2009 - 2012)

Záverečné účty a výročné správy samosprávnych krajov (Nitriansky, Žilinský, Prešovský) za rok 2012

Záverečné účty a výročné správy miest Martin, Poprad, Rožňava, Prešov, B. Bystrica, 2012

Novotný, Oskar: *Vývoj verejných výdavkov rezortu kultúry*. Bratislava : Národné osvetové centrum, 2012. Dostupné na internete:

<http://www.nocka.sk/uploads/96/41/96412be154c51e9da511b9df5940bebf/vyvoj-verejnych-vydavkov_rk_no-5-6-2012_internet.pdf>